

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

15 An præceptum de re dubia, obliget.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

derent. Si enim Cæsar independenter à Consilio Titii fuisset inimicus capitalis Pompeji, vel ei mortem minatus esset, vel omnia ad necem necessaria iam præparasset, aut aliæ similes coniecturæ darentur; in hoc casu præsumptio esset pro sufficientia revocationis, quia coniecturæ istæ sufficienter indicarent, homicidium ortum esse, non tam ex Titii Consilio, quam ex Cæsaris odio, ac inimicitia.

24. Secundò: Dubitantem, an Prælati potestas sit legitima, teneri illi obedire, quia esse legitimam, cum sit qualitas, siue circumstantia potestatis, semper præsumitur, quandiu oppositum non probatur.

Similiter, dum coniux dubitat de impedimento dirimente, posse debitum exigere. Tum quia, an detur impedimentum dirimens, est dubium facti; factum autem in dubio non præsumitur, nisi probetur. Tum quia idem est, dubitare de impedimento dirimente, ac dubitare de valore matrimonii, in dubio autem valoris præsumptio stat pro valore, cum valor sit circumstantia, vel qualitas ipsius Matrimonii: *c. si quis acceperit: 33. quæst. 1. Quod si c. inquisitioni; de sententia excomm.* Coniux dubitans de impedimento dirimente debitum exigere prohibetur. Hoc intelligitur, ante adhibitam debitam diligentiam ad dubium expellendum.

QUAESTIO XV.

An præceptum de re dubia obliget.

CASUS.

1. **C**UM Titius ob scientiæ defectum de sua idoneitate ad Confessiones audiendas dubitaret; Prælati habens aliàs ab Episcopo facultatem, quemcunque ex suis subditis approbandi, ei in virtute Sanctæ Obedientiæ præcepit, ut Confessiones audiret; Titius tamen, cum aliquot viros doctos consulisset, & dubium deponere non potuisset, eas audire noluit; Quæritur, vtrum mortaliter peccaverit.

S Y M M A R I U M.

2. *An materia dubia eximat ab obligatione præcepti.*

9. *Duplex dubium circa materiam præceptam.*

10. *Actus obligatorius obligat ad minimum, quod potest.*

R. P. Beati Lib. I.

11. *Subditus ad obedientiam tenetur solum ratione voti.*

12. *Dubitans de materia honestate obedire non tenetur.*

13. *Quomodocumque dubitet.*

14. *Superioris præceptum rem illicitam reddere non potest licitam.*

N

15. *Præ:*

- 15 *Præceptum Diuinum præuilet.*
 16 *Superioris potestas, ad materiam, solum certò licitam, se extendit.*
 17 *Subditus, ad eam solam obligare se uoluit.*
 18 *Superioris potestas, non se extendit ad dubia.*
 19 *Superior, illud solum ius habet, quod subditi, per votum, contulerunt.*
 21 *Superioris præceptum, non semper, præsumitur iustum.*
 22 *Præsumitur, quando oritur, ex potestate Legislatiua.*
 23 *Nullum hinc sequitur inconueniens.*
 24 *Superior, in dubio, obligare non potest ad secreti reuelationem.*
 25 *Nec Tempore Quadragesima, ad carnes comedendas.*
 26 *Possessio stat pro præcepto Ieiunii.*
 27 *Nec in dubio de belli iniustitiâ, ad militandum.*
 28 *Multo minus, si subditus, de belli iniustitiâ, habeat iudicium probabile.*

RATIONES DVBITANDI.

Sicut dubium, circa circumstantiam facti, non eximit ab obligatione, quia circumstantia semper præsumitur, quando oppositum non probatur. Ita quæri solet, an dubium circa honestatem materiae promissa, vel præceptæ, quæ honestas videtur esse circumstantia materiae, eximat ab obligatione Voti, vel Præcepti. Et ab obligatione quidem præcepti, videtur non eximere, ideoque Titium mortaliter peccasse. Ita *Azor. tom. 1. lib. 2. c. 19. num. 9. Molina tom. 1. tract. 2. d. 113. Concl. 3. Valentia 1. 2. d. 2. quest. 14. p. 4. Clavis reg. lib. 1. c. 13. n. 40. Nau. c. 23. sum. n. 37.*

Primò: Quia Superior Titio præcipere poterat, ut Confessiones audiret, cum esset in possessione suæ potestatis præcipiendi, nec de inhonestate rei præceptæ constaret, sed ad summum, de eâ esset dubium, in quo casu melior erat conditio Superioris possidentis. Si autem Superior erat in possessione præcipiendi, etiam Titius, utpote subditus, erat in obligatione obediendi; Ergo, non obediendo, peccauit.

Secundò; Quia Superior habet ius præcipiendi omne id, quod euidenter non constat esse malum, aut limites eius potestatis excedere. Quandiu enim non constat, rem præceptam esse malam, aut limites eius potestatis excedere, nulla est ratio illum spoliandi iure præcipiendi, quod habet, cum hoc sit certum, & consequenter, sine causâ, illo spoliari non possit. Sed Titio non constabat, esse malum, cum eâ idoneitate confessiones audire, sed ad summum de hoc dubitabat; Ergo Superior habebat ius, hoc illi imperandi, & consequenter ipse quoque obligationem obediendi; ideoque non obediendo peccauit.

Tertiò; Quia toties subditus præcepto Superioris obedire tenetur, quoties non probat suam exemptionem à tali præcepto; cum enim possessio, & iuris præsumptio stet pro præcepto, quod est certum, Subdito incumbit onus suam exemptionem probandi, & afferendi rationes, illum à præcepto excusantes. Sed Titius probare non poterat, quod audire in illis circumstantiis Confessiones, esset illicitum; de hoc enim solum dubitabat; Ergo tenebatur obedire, & consequenter non obediendo peccauit.

Quar-

6 Quartò; Quia, Superioris præceptum in dubio præsumitur iustum nec limites potestatis excedere; unde, in dubio, de iure belli omnes communiter docent; Subditos teneri Principi obedire, nec debere, belli causas inquirere; sed præsumere, bellum esse iustum, cum Optimatum Consilio decretum fuerit; sed, cum præceptum præsumitur iustum, habet vim obligandi; Ergo in dubio habet vim obligandi, & Subditus obligationem obediendi; Subditus enim præsumere potest, ac debet, præceptum esse iustum; cum non magis sibi credere teneatur, quam Superiori.

7 Quintò; Quia, si in dubio præceptum Superioris non præsumeretur esse iustum, sequeretur, quod Superior, quotiescumque aliquid præcipit, sui præcepti rationem reddere teneretur, & manifestare, quo iure hoc faceret, antequam Subditi tenerentur obedire. Hoc autem in maximum gubernationis damnum vergeret; Illam enim redderet difficillimam, & Subditorum iudicio subiceret, quatenus eorum esset iudicare, an rationes essent ad præcipiendum sufficientes. Cum ergo Superioris præceptum semper præsumatur iustum, semper habet vim obligandi, quandiu non probatur oppositum; & consequenter Subditus in dubio ei tenetur obedire, dubium deponendo; habet enim rationem sufficientem illud deponendi, quæ ratio, est præcepti possessio.

NOTABILIA.

8 Aduertendum est primò; Titium dupliciter dubitare potuisse; primò de scientiâ, ad confessiones audiendas requisitâ, an esset sufficiens, vel insuffi-

ciens; & hoc fuisset dubium facti, & speculationium, sicut si dubitasset, an Cæsaris homicidium secutum esset ex eius consilio, an non: secundò de ipsâ Sacramenti administratione, an sibi esset licita, an illicita; & hoc fuisset dubium practicum, quia fuisset de ipsâ operatione, an esset facienda, vel non.

Aduertendum est secundò; Actum quemcumque obligatorium ita præsumi factum, ut minus, quam fieri possit, sit agenti onerosus; hinc autem fit, ut, si quis voueat calicem, satisfaciatur, dando cupreum, nec teneatur dare argenteum; & qui vouit ieiunare, vel dare eleemosynam indeterminatè, per vnicum ieiunium satisfaciatur, & quantitatem quamcumque minimam tradendo; Quia Votum strictè, quantum fieri potest, interpretandum est; Tum, ut vitetur, quantum fieri potest, peccati periculum; Tum quia ita habetur *c. ex parte de censib.* Tum quia in legatis, quando non constat de intentione Testatoris, Testator præsumitur legare voluisse minimum, quod potuit, ut ad minimum grauaret heredem. *L. n. 73. ff. de Legatis 3.* Ergo etiam in voto, Vouens censendus est, voluisse se obligare ad minimum, quod potuit; Tam enim vota, quam legata, ex libera Vouentis intentione pendent; ita *Mench. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 9. & Sanch. lib. 4. c. 15. num. 46.*

Aduertendum est tertid; Titium non teneri ad obediendum Prælato, nisi ratione professionis religiosæ, ac voti Obedientie in eâ emissi; ratione enim solius professionis, ei erat subditus; Cum ergo professio sit actus obligatorius, censetur obligare ad minimum, quod potest; ideo-

que solum ad materiam certam ac licitam, non verò ad dubiam. Hinc autem fit, ut neque Superioris potestas ac iurisdic-
 tio, quamvis data à Pontifice ad aliam materiam se extendere possit, quam ad certam ac licitam; Superioris enim iurisdic-
 tio cum radicaliter oriatur ex voto subditi, ad alia se extendere non potest, quam ad ea, ad quæ votum ipsum extenditur. His positis,

RESOLUTIO.

11 **R**esp. Titium, quomodoque dubitauerit, Superioris præcepto non obediendo, non peccasse, *Vasq. 1. 2. d. 66. c. 6. n. 51. Sanch. lib. 2. marr. d. 42. num. 33. & lib. 4. sum. c. 15. num. 32. Ioan. Sanch. d. 43. num. 3. Suar. tom. 3. de relig. lib. 10. c. 3. in prim. resp. Castropal. p. 1. d. 3. p. 13. num. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 9. multis re-
 latis.*

12 **P**rimò; Quia quomodoque dubitauerit, non tenebatur obedire; quocumque enim modo dubitauerit, seu per illicitum ei erat obedire; Nam si de ipsa Sacramenti administratione practice dubitavit, an ei esset licita, vel illicita; Cum hoc dubio licite obedire non potuit, quia operari cum dubio practico est intrinsecè
 13 *malum, & aliunde hoc dubium deponere non potuit, etiamsi ad illud vincendum debitam adhibuerit diligentiam. Si verò dubitavit de ipsa scientiâ, an esset sufficiens, vel insufficientis, neque post adhibitam diligentiam dubium hoc vincere potuit; etiam cum hoc dubio licite obedire non potuit; Tum quia, cum hoc esset dubium facti, & factum in dubio*

non præsumatur, præsumere non poterat, se scientiam sufficientem habere. Tum quia pœnitentiæ administratio stante hoc dubio illi erat illicita, erat enim contra præceptum Divinum obligans ad Sacramenta ritè ministranda, quod in dubio adhuc obligabat, cum pro illo staret possessio, eo quod esset certum, & excusatio incerta. Posito ergo, quod Titius cum eo dubio licite obedire non potuerit, obedire non tenebatur; ideoque non obediendo non peccavit; cum præsertim Superioris præceptum ei sufficiens non fuerit ad dubium deponendum.

13 **S**ecundò: Quia Superioris præceptum non potuit Titio reddere licitum, quod antea illi erat illicitum, neque enim ex eo quod Superior præcipiat revelationem peccati in Confessione auditi, reddere potest revelationem illam ex illicita licitam. Sed ante Superioris præceptum erat Titio simpliciter illicitum, Confessiones audire; Tum quia erat illicitum, operari cum dubio. Tum quia erat illicitum, Confessiones cum dubio de scientia debita audire. Ergo Superioris præceptum non potuit ei pœnitentiæ administrationem reddere licitam, & consequenter nec ad illam obligare.

14 **T**ertio: Quia, si Superior Sacerdoti dubitanti, an homicidium aliquod eius consilio secutum sit, præciperet, ut celebraret; Sacerdos ille nec obedire teneretur, nec posset: quia Ecclesia in dubio de homicidio declarat irregularem, & prohibet celebrationem. Sed etiam præceptum Divinum prohibet, ne quis in dubio de scientia necessaria Sacramentum ullum ministret; prohibet enim, ne quis

quís illud sine debita scientia ministrat, & qui dubitat, illam non habere præsumitur, cum sit dubium facti; Ergo Titius obedire nec tenebatur, nec poterat.

15 **Quartò:** Quia Superior nunquam habuit potestatem præcipiendi nisi licita; Ergo eo ipso quod dubitatur, an res præcepta sit licita, dubitatur, an potestas Superioris ad illam se extendat; sed idem est dubitare, an præceptum ad rem præceptam se extendat, ac dubitare, an detur præceptum; Ergo eo ipso, quod dubitatur, an res sit licita, dubitatur, an de illa detur præceptum; In dubio autem obligationis vel præcepti nulla datur obligatio, quia possessio stat pro libertate, quæ est certa, quando non constat oppositum; Cum ergo Titius dubitauerit, an pœnitentiæ administratio ei esset licita, dubitavit consequenter etiam, an in Superiore esset potestas præcipiendi; ideoque obligari non potuit ad obediendum.

16 **Quintò:** Quia Titius Prælati obedire non tenebatur nisi ratione professionis religiosæ ac Voti Obedientiæ in illâ emissi; ratione enim solius professionis erat ei subditus. Sed in dubio de honestate rei præceptæ ex vi voti obedire non tenebatur. Vouens enim nunquam vult se obligare ad casum dubium; Tum quia illa esset voluntas imprudens, non minus quam voluntas se obligandi ad rem illicitam; Tum quia Vouens habet intentionem se obligandi solum sub conditione, si res promissa sit Deo grata; In dubio autem, an sit grata, iam non datur conditio. Cum ergo Titius per votum noluerit se obligare, nisi ad materiam certam & licitam; neque Prælati ad aliam per suum præ-

ceptum obligare illum potuit. Prælati enim potestatem non habet obligandi ad alias materias, præter eas, ad quas religiosorum vota se extendunt, cum tota Prælati iurisdictio ac vis præcepti fundetur in voto, ex eoque oriatur, & ab illo mensuretur, ut dictum est. Cum ergo res Titio præcepta esset dubia; nec Titius per votum ad illam obligare se voluit, nec Superior eam potuit præcipere; ideoque Titius illam non ponendo, non peccavit.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

Nequæ obstant rationes in contrarium. Ad primam enim resp. Negando, quod Superior rem illam præcipere potuerit; Tum quia erat illicita, ut probatum est; Tum quia erat dubia; Superioris autem potestas non se extendebat ad res dubias, sed solum ad certas, cum ad eas solas Titius per votum se obligare voluerit.

Ad secundam Resp. Negando maiorem; Superior enim non habet maius ius, quam quod ei subditi per votum contulerunt; Subditi autem non contulerunt potestatem præcipiendi, nisi licita & non dubia, quia per votum ad ea solum se obligare voluerunt, & non ad ista.

Ad tertiam Resp. Negando minorem; eo enim ipso, quod dubitabat de sufficientia, probare poterat, illicitum sibi esse confessiones audire, quia in dubio de scientia sufficientiâ Confessiones audire, est contra præceptum Divinum de Sacramentis non nisi ritè administrandis. Adde, quod in illis circumstantiis pœnitentiæ administratio saltem erat dubia; Titius autem per votum se obligavit

solùm ad materiam certam, ideoque in illa solà, Superiori obedire tenebatur, & non in dubià.

20 Ad quartam Resp. primò; Præceptum in dubio præsumi iustum, quando dubium non reddit rem præceptam illicitam; si enim reddat illicitam, iam extrahit illam à materià præcepti. Dubium autem, in casu præfenti, reddit pœnitentiæ administrationem illicitam, ut patet ex dictis.

21 Resp. secundò; Præceptum præsumi, in dubio, iustum, quando oritur ex potestate Legislatiua; tunc enim, cum eius obligatio pendeat ex voluntate, ac potestate Legislatoris, ex eius iurisdictione metiendâ est. At quando oritur ex voto, in dubio rei præceptæ, non præsumitur iustum, quia Vouens noluit se obligare ad casum dubium, sed solùm ad certum; & præceptum tunc extendere se iustè non potest, nisi ad ea, ad quæ votum se extendit.

22 Ad quintam Resp. Illam probare de Superioribus habentibus iurisdictionem, ac potestatem legislativam, à subditorum voluntate independentem, non verò de Superioribus Religiosorum, totam iurisdictionem habentibus fundatam, ac radicatam in votis subditorum, ideoque ab eorum voluntate pendentem, & quo ad extensionem, ad aliquas solùm materias certas limitatam, & non ad omnes.

COROLLARIA.

23 Colligitur ex dictis, primò: Non posse Superiorem per suum præceptum, obligare subditum, ad reuelandum secretum, & multo minus delictum proximi occultum; (præsertim si ex tali revela-

tione, sequi illi posset aliquod damnum,) quando subditus dubitat, an talis reuelatio sit licita, an illicita; vel quando dubitat, an Superior hoc præcipere possit, vel non possit. In utroque enim casu est dubium de extensione præcepti ad illum casum, ideoque an detur, vel non detur præceptum, in quo casu possessio stat pro libertate certâ, & vis præcepti est probanda, cum sit dubia.

Secundò, Non posse Superiorem præcipere subdito, vel comestionem carni- 24
um in die ieiunii, vel omissionem Divini Officii, nec subditum teneri obedire, quando dubitat de sufficientia valetudinis, aut impedimenti; nisi Superior potestatem habeat dispensandi in Ecclesiæ præceptis de ieiunio, aut officii recitatione. Posito enim dubio de sufficientiâ impedimenti, præcepta Ecclesiastica obligant, cum sint certa, & eorum excusatio sit tantum dubia. Superior autem, si potestatem non habeat dispensandi per suum præceptum, obligationem præcepti Ecclesiastici tollere non potest, & consequenter, nec per suum præceptum obligare.

Tertio: In dubio, an res præcepta sit 25
licita, possessionem non stare pro præcepto Superioris, sed pro illo præcepto, contra quod dubitatur esse res præcepta; si enim Superior præcipiat, in die ieiunii carni-um comestionem, subdito dubitanti, an eas licitè comedere possit; possessio in eo dubio non stat pro præcepto Superioris, sed Ecclesiæ, cuius præceptum cum sit certum, possidet, quandiu de excusatione non constat; Vnde à præcepto Superioris superueniente tolli non potest, nisi Superior potestatem habeat dispensandi; Tunc enim illud per dispensationem.

fatationem tollere potest. Atque hinc apparet differentia inter præceptum ieiunii V. G. & præceptum Superioris: nam præceptum ieiunii in dubio semper possidet, & obligat, quia nondum constat de excusatione. At præceptum Superioris in dubio statim cessat possidere, quia statim constat de excusatione; Eo enim ipso, quod de honestate rei præcepta dubitatur, iam res illa est alteri præcepto contraria, ideoque incapax, ut præcipiatur à Superiore.

26 Quartò; Subditum, si dubium habeat fundatum de belli iniustitiâ, & adhibita debita diligentia dubium expellere, ac vincere non possit, non teneri: imò nec posse eum eo dubio obedire; Tum propter rationes superius factas; Tum quia certum est, ex bello secutura damna gravissima, & ipsi subdito, & aliis; Superior autem cum tanto damno obligare non potest; cum non magis obligare possit, quam Ecclesiæ præcepta, & hæc, quamvis certa, cum gravi detrimento proprio vel alieno, obligare non soleant; Tum denique, quia in dubio de iustitiâ belli, possessio stat pro iure iustitiæ, quod unusquisque habet, ne laedatur in bonis suis absque manifesto titulo. Hic autem titulus non datur, dum dubitatur, an

Superior habeat ius imperandi; si tamen subditus fundatam rationem dubitandi non habeat, tenetur dubium friuolum deponere, & belli iustitiam præsumere præsumendo præceptum Superioris Divino esse conforme, quandiu non constat, vel rationem fundatam non habet dubitandi, quod illi sit contrarium.

27 Quintò, Quæ dicta sunt, valere à fortiori, cum datur opinio probabilis, quod materia præcepta sit illicita; si enim solum dubium, quod sit illicita, sufficit ad excusandum ab obligatione præcepti, multò magis sufficiet probabilitas, quod sit illicita, & cum Prælati præceptum habeat vim obligandi solum limitatam ad certò licita; utique obligare non poterit ad probabiliter illicita. Nam subditus, dum vouet obedientiam Prælato, sicut excludit materiam dubiam, ita excludit probabiliter illicitam; non minus enim esset imprudens voluntas obligandi se ad obediendum pro casu probabiliter illicito, quam pro casu dubio. Mensura autem obligationis in voto obedientiæ, & consequenter etiam potestatis in Prælato, tota desumitur ex intentione vouentis, cum tota obligatio, ab eius voluntate dependeat.

QVAESTIO